

# Fietsroute door Wassenaar langs herinneringen aan de Tweede Wereldoorlog

Start op het Plein. Langs de Dorpskerk over de Duinrellweg naar de ingang van Duinrell. Steek de Storm van 's Gravesandeweg over richting kassa Duinrell. Meteen links staat tussen het groen het **Duitse Huis**, (2) ([Storm van sGravensandeweg 155](#)) een traditioneel vormgegeven huis dat hier in opdracht van de Duitsers tijdens de oorlog is gebouwd. Het diende ter beveiliging van de ingang van het landgoed Duinrell, waar in het (in 1986 afgebroken kasteel Duinrell) commissaris-generaal dr. Friedrich Wimmer woonde. Hij was een soort minister van justitie, volksgezondheid en onderwijs.

Terug naar de Storm van 's Gravesandeweg. Links af, bij stoplichten links af de Katwijkseweg in. Bij rotonde rechtdoor, omhoog de Wassenaarse Slag op. Deze helemaal volgen tot de rotonde bij het strand. Richting strandopgang staat het **monument voor gesneuvelde Franse commando's**. In februari 1944 werden zes geallieerde commando's vanuit zee bij de Wassenaarse Slag gedropt om verkenningen uit te voeren. Deze actie liep tragisch af met de dood van alle manschappen. Links staat het **restaurant De Badmeester**. (3) ([Wassenaarse Slag 15](#)) Het is gebouwd op een grote bunker die onderdeel was van de Atlantikwall, de verdedigingslinie tegen de geallieerden die zich uitstreckte langs de kust van Noorwegen tot Spanje.

Het fietspad door de duinen weer terugrijden richting dorp. Meteen rechts ligt de **Vleermuisbunker**. (4) ([Wassenaarse Slag 33](#)) Deze is alleen op speciale dagen met een rondleiding te bekijken (raadpleeg de website). Fietspad vervolgen. Bij rotonde naar links, richting Katwijk. Bij de volgende rotonde vinden we het **bloembollenbedrijf Overdevest**. (5) ([Katwijkseweg 19a](#)) In de oorlog lagen er achter de boerderij nog uitgestrekte bollenvelden. Tijdens de Hongerwinter van 1944/45 was er bijna geen voedsel meer te krijgen en aten veel mensen noodgedwongen tulpenbollen.

Bij de rotonde rechts af, de Kokshornlaan op. Aan het eind van deze weg vóór de bocht naar links, de Oostdorperweg in. Eerste weg links afslaan, de Ruigelaan in. Aan het eind van deze doodlopende weg komen we bij het voormalige **Vliegveld Valkenburg**. (6) Tijdens de meidagen van 1940 landden hier Duitse vliegtuigen vol soldaten en werden hier parachutisten gedropt om het vliegveld te veroveren. Er ontstonden zware gevechten met Nederlandse militairen, die enkele dagen aanhielden. De **boerderij** aan het eind van deze weg, aan de rand van het vliegveld, werd tijdens beschietingen volledig verwoest. De resten werden na de oorlog opgeruimd en in 1947 werd hier een nieuwe boerderij gebouwd. Deze boerderij is onlangs gesloopt en opnieuw opgebouwd; alleen de gevelsteen stamt nog uit 1947.

Keer terug naar de Oostdorperweg, links af. Deze weg gaat met een bocht over in de Hogeboomseweg. Na een bocht naar links direct afslaan naar rechts, het Ammonslaantje in. Aan het eind van dit weggetje rechts de Deijlerweg in. Je rijdt nu op het tracé van de Gele Tram, tijdens de oorlog de verbinding tussen Leiden, Wassenaar en Den Haag.

Voorbij de rotonde de Deijlerweg vervolgen. Vóór de ruime bocht naar rechts, links de Lus in. Aan de rechterhand ligt een grote zwerfkei uit Overijssel, het **bevrijdingsmonument** (7) dat hier in 1946 is geplaatst en dat 5 mei 1940 herdenkt. Links aanhouden tot aan de ventweg langs de Rijksstraatweg, rechtsaf langs de Rijksstraatweg. Deze weg kort stuk na het stoplicht vervolgen, dan meteen rechtsaf de Raadhuislaan in. Meteen links, op de hoek Rijksstraatweg/ Raadhuislaan staat de vroegere **portierswoning annex theekoepel** (8) ([Raadhuislaan 1a](#)) van De Paauw. De Duitsers maakten aan de kant van de Rijksstraatweg een grote horizontale opening in de keldermuur. In de kelder werd een

kanon geplaatst dat een deel van de Rijksstraatweg in noordelijke richting kon bestrijken. Het werd bediend door zes Duitse militairen. De opening is na de oorlog dichtgemetseld, zodat er nu niets meer van te zien is. Iets verderop in de Raadhuislaan staat rechts **huize Klim Op, (9)** Raadhuislaan 4. Dit was een rusthuis voor Joodse ouderen. In 1942 en 1943 moesten alle bewoners op last van de bezetter het tehuis verlaten, waarna ze werden afgevoerd naar de vernietigingskampen. In de bestrating liggen sinds 2023 vier Stolpersteine of struikelstenen, kleine vierkante stenen met een messing plaatje waarop de namen staan van in de oorlog omgebrachte Joden die in huize Klim Op gewoond hebben. Sinds 2021 zijn in Wassenaar enkele tientallen van deze struikelstenen geplaatst.

Verderop aan de Raadhuislaan staat **Raadhuis De Paauw (10)**. Tijdens de bezetting kreeg Wassenaar een 'foute' burgemeester, dat wil zeggen: een prominent lid van de NSB (die bovendien met de Duitsers samenwerkte). Veel Wassenaarse gemeenteambtenaren waren neutraal, sommige 'fout' en een enkeling nam deel aan het verzet. Als herinnering aan gemeenteontvanger Geesbert van Barneveld, die deelnam aan het verzet en Joodse onderduikers hielp, is in zijn vroegere werkkamer in De Paauw een plaquette aangebracht en bovendien is het park langs de Hofcampweg naar hem vernoemd. Van Barneveld stierf in 1944 in een concentratiekamp, 36 jaar oud.

Ga links om het raadhuis heen, het bruggetje over, en volg de Landgoederenroute die met bordjes is aangegeven. Vanaf de Laan van Hoogwolde kun je rechts in de verte het **kasteel Oud Wassenaar (Park Oud Wassenaar 1)** zien. In dit hotel verbleven tijdens de bezetting veel hoge Duitse officieren. Ook de rijkscommissaris voor het bezette gebied dr. Arthur Seyss-Inquart verbleef hier korte tijd aan het begin van de oorlog.

Volg de Landgoederenroute verder. Je passeert, even na de Teylingerhorstlaan, in het bos het **kasteel De Wittenburg**. Hier was een montageplaats voor het V2-wapen. De V2's waren ongeveer 14 meter lange raketten met een explosieve lading die vanaf een mobiel lanceerplatform door de Duitsers aan het eind van de oorlog werden afgevuurd richting Londen.

De landgoederenroute eindigt bij de Zijdegeweg. Hier linksaf, daarna rechtsaf langs de Rijksstraatweg richting Den Haag. Rechts liggen weilanden en daarachter het **landgoed Duindigt**. Ook vanuit dit bosrijke gebied lanceerden de Duitsers V2's richting Londen. Om deze lanceringen te verhinderen bombardeerden geallieerde vliegtuigen het gebied. Het landhuis op Duindigt werd totaal verwoest, evenals de boerderij en diverse dienstwoningen.

Vervolg het fietspad richting Den Haag, langs de Benoordenhoutseweg. Neem, aangekomen bij de bebouwing, de tweede straat rechts, de Laan van Clingendael. Steek de Wassenaarseweg over en wandel over de brede oprijlaan van het landgoed Clingendael. Ter hoogte van het landhuis staat links een wat kleiner gebouw. Aan dit herbouwde koetshuis is een **plaquette** aangebracht. Deze herinnert aan het verhoor van twee gevangenen van het 'Oranjehotel' (de strafgevangenis in Scheveningen) door SS-leider Heinrich Himmler dat hier in 1942 plaatsvond. In het **landhuis Clingendael** woonde tijdens de bezetting rijkscommissaris Arthur Seyss-Inquart. Hij was de hoogste gezagsdrager in het door de Duitsers bezette Nederland.

Ga terug over de brede oprijlaan en sla aan het eind linksaf, de Wassenaarseweg op. Houd links aan en ga het fietspad op. Het gebouw met het hoge dak links is de als boerderij vermomde **commandobunker van Seyss-Inquart. (11)** In tijden van gevaar kon de rijkscommissaris zich hier verschansen. Hier tegenover, rechts van het fietspad, staat de voormalige **Julianakazerne** (nu opgedeeld in appartementen) (**Therese Schwartzstraat 15 Den Haag**). Deze kazerne is in de oorlog op last van de Duitsers gebouwd voor huisvesting van de SS, die onder andere voor de beveiliging van de rijkscommissaris zorgde. Met zijn hoektorentjes geeft deze kazerne de indruk van een kasteel.

Volg het fietspad verder richting Wassenaar. Het fietspad gaat na de brug over in de Van Brienenaan, die je afrijdt. Aan het eind naar links de Waalsdorperlaan op. Achter het open veld rechts ligt de **Renbaan Duindigt**. Aan het eind van de bezetting was de renbaan een van de locaties waar geallieerde vliegtuigen met toestemming van de Duitsers in april 1945 voedselpakketten uitwierpen. De toen heersende hongersnood kon hiermee iets verlicht worden.

De Waalsdorperlaan vervolgen, bij eerste kruispunt rechtsaf, de Buurtweg op. Deze weg helemaal af fietsen. Links in de verte ligt het Engelse landhuis **Voorlinden** ([Buurtweg 90](#)) aan een open veld, met bos op de achtergrond. Tijdens de bezetting was het in gebruik als herstellingsoord voor gewonde Duitse militairen.

De Buurtweg eindigt even voorbij een grote witte portierswoning. Aan het eind van de Buurtweg naar rechts en direct, bij het stoplicht, naar links de Groot Haesebroekseweg op. Het bos links is het eeuwenoude landgoed **Groot Haesebroek**. ([Groot Haesebroekseweg 44](#)) In het (niet zichtbare) landhuis woonde de Luftwaffe-generaal Friedrich Christiansen. Hij was de hoogste militaire gezagsdrager van het bezette Nederland.

De eerste weg rechts, de Nachtegaallaan in, aan het eind naar links, de Schouwweg op. Rechts ligt het wooncomplex **WAVO-park**. ([12](#)) ([Schouwweg 81](#)) Hier stond tijdens de meidagen van 1940 luchtdoelgeschut op het dak. Duitse vliegtuigen probeerden dit geschut te bombarderen. Daarbij raakte het gebouw beschadigd en kwam een bewoner om het leven.

Verderop aan de Schouwweg is rechts het **oorlogsmonument** met het beeld Stervende strijder van Joop M. Veldheer. Dit beeld stond oorspronkelijk sinds 1952 op de in 1940 ingerichte oorlogsbegraafplaats 'Het Lange Duin' aan de andere kant van de weg. Deze begraafplaats is in 1982 opgeheven en de stoffelijke overschotten zijn naar andere oorlogsbegraafplaatsen overgebracht.

Verderop naar links, de Koekoekslaan in. Bij het eerstvolgende kruispunt staat het **monumentje** ter herinnering aan de eerste twee V-2's die de Duitsers op 8 september 1944 afvuurden richting Londen. Eén V-2 steeg vanaf deze locatie op, de andere werd gelanceerd op de hoek Schouwweg/Rust en Vreugdlaan.

Omkeren, terug naar de Schouwweg. Linksaf, de Schouwweg tot het eind volgen. Het grote kruispunt oversteken dan schuin naar links de Kerkstraat in. Verderop staat rechts, na de Sint Willibrorduskerk, aan een parkeerterrein **cultureel centrum Warenar**. Dit voormalige patronaatsgebouw diende sinds november 1942 als Wehrmachtsheim, een ontspanningsoord voor Duitse militairen.

Volg de Kerkstraat verder. Deze gaat over in een voetgangersgebied. Steek wandelend de Langstraat over, schuin naar links de Achterweg in. Daarna de eerste straat links, de Schoolstraat in. Rechts staat het witte herenhuis **Neyenburgh**. ([Schoolstraat 27](#)) Dit diende later tijdens de bezetting als gemeentehuis, toen Raadhuis De Paauw was gevorderd door de Duitsers.

Rij de Schoolstraat verder uit naar het Plein, waar de fietstocht begon. Op de hoek van het Plein (nummer 2) en de Duinrellweg staat een zeventiende-eeuws huis dat tijdens de bezetting diende als **distributiekantoor**. Om in tijd van schaarste kleding en voedsel eerlijk te verdelen, gaf de gemeente bonnen uit. Alleen door het inleveren van een bepaalde bon aan de winkelier kon je de op de bon vermelde goederen kopen.

Hier eindigt de fietstocht. Nog een fijne dag gewenst!